

RES/RE 2025-2028 lisataotlus: noorkohtunike koolitusvajaduse kasv 2025-2027

Riigikohus taotleb aastateks 2025-2027 täiendavaid vahendeid noorkohtunike koolituseks järgnevalt:

	2025 (EUR)	2026 (EUR)	2027 (EUR)	2028 (EUR)	Kokku (EUR)
Noorkohtunike koolitusvajaduse ajutine kasv	73 701	72 689	44 623	0	191 013

Noorkohtunike koolituse on kohtute seadusest tulenevalt kohustuslik. Seoses 1990-ndatel alustanud kohtunike jõudmisega pensioniikka on noorkohtunike hulk Eesti kohtutes alates 2022. aastast hüppeliselt kasvanud. Eesti kohtutes oli 20.05.2024 seisuga komplekteeritud 251 kohtuniku teenistusk kohta. Seisuga 20. mai 2024 oli kohtutes tööl 57 kohtunikku, kelle tööstaaž oli kuni 3 aastat (22,7% kohtunike üldarvust). Käesoleval aastal lisandub veel 9 uut kohtunikku. Kohtunike pensionile siirdumise kõrghetk ongi aastatel 2024-2025 ning noorkohtunike osakaal kohtusüsteemis omakorda suurim 2025-2026 ja jõuab minimaalselt 29-31%. Et aga tsiviil- ja alates eelmisest aastast ka haldusasjade hulk kohtusüsteemis on kasvutrendis, võib noorkohtunike osakaal veelgi suurenedagi ja saavutada 33-35% osakaalu kohtunikonnast.

Hiljuti läbiviidud analüüsi tulemusena¹ on noorkohtuniku esimese tööaasta kohtuasjade lahendamise jõudlus 65-68% kogenud kohtuniku jõudlusega võrreldes ja kolmandaks aastaks saavutab jõudluse 92-96%. Kohtuasjade lahendamise jõudlus mõjutab kohtuasjade menetlusaega – mida väiksem on jõudlus, seda pikem menetlusaeg. Noorkohtunike jõudlus on seda parem, mida rohkem noorkohtunik saab ametisse asumise esimestel aastatel neile orienteeritud koolitusi. Riigikohus on 2023 aasta II pooles ja 2024. aasta alguses juurutanud tulemuslikult uue koolitusprogrammi tsiviilvaldkonna kohtunikele (tsiviilvaldkonna kohtunikud moodustavad u 45% I ja II esimese kohtuastme kohtunikest ja noorkohtunikest), praegu toimub koolitusprogrammide uuendamine ka haldus- ja süüteovaldkonna kohtunikele. Riigikohtul puuduvad aga vahendid suurendamiseks koolitusmahtusid.

Noorkohtunike madalamat jõudlust on võimalik kompenseerida ka kohtunike arvu suurendamisega. Jõudluse erinevuse kompenseerimiseks tuleks perioodil 2024-2027 iga 2 pensionile siirduva kohtuniku asemele võtta teenistusse 3 noorkohtunikku. Ühe esimese astme kohtuniku aastane palgakulu on 2024. aastal 89 720 eurot. Riigikohus taotleb koolituste mahu suurendamiseks aga maksimaalselt 73 701 eurot/aastas. Teadaolevalt siirdub 2024. ja 2025. aastal pensionile 17 kohtunikku – jõudluse erinevusest tuleks nende asemel menetlusliku efektiivsuse säilitamiseks võtta tööle aga kolmandiku ehk 6 võrra rohkem kohtunikke. See tähendaks kaheaastases võrdluses ja lähtudes I astme kohtuniku 2024. aasta palgatasemest, et investeering koolitusse on otseselt rahalises võrdluses 4 korda kulutõhusam. Tegelikult aga on koolituse mõju oluliselt laialdasem, sest see ei piirduks üksnes konkreetse 17 kohtuniku jõudluse kompenseerimisega, vaid mõjutaks positiivselt ka praeguseks ametis olevate 57 noorkohtuniku jõudlust. Kohtumenetluse aeglustumine ei ole aga üksnes kliendirahulolu küsimus, vaid see mõjutab sageli otseselt ka majandustegevust².

¹ Vt Kohtute Haldamise Nõukoja 24.mai 2024. aasta istungi materjalid

² Vt nt õlitehase tegevusloa juhtum